9

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA

De

GANGRÆNA
ET
SPHACELO.

Quam

DUCE ET AUSPICE

Summo Naturæ Gubernatore

AUTHORITATE ET CONSENSU

Gratiosissimi ac Excellentissimi Medicorum Basileens. Ordinis,

In

Alma hac & Florentissima Rauracorum

UNIVERSITATE,

Pro

SUMMIS IN ARTE MEDICA Honoribus & Privilegiis Doctoralibus ritè consequendis,

Publicè ventilandam proponit

ANASTASIUS HERTZOG

Kirchemâ Tecc. Würtenberg.

Ad diem 18. Julii An. M D C XC.

Loco horisque solitis.

BASILEÆ,

TYPIS JACOBI BERTSCHII.

VIRIS
Nobilissimis, Excellentissimis, Amplissimis, & Experientissimis,

DN. SALOMONI REISELIO, DN. GEORGIO GMELINO, DN. JOHAN. CASPARO HÆRLINO,

Serenissimi Würtembergiæ Ducis Consiliariis & Archiatris Celeberrimis,

Mecœnatibus ac Promotoribus submisso cultu & sincero pietatis affectu æternùm devenerandis.

E miremini, Viri Celeberrimi, Dissertationem hanc Inauguralem Vestris dedicatam Nominibus, in lucem prodire; quando enim vestrorum in Rempublicam Litterariam, hinc & bonos quoscunque meritorum fama non ad meas saltem pervenit aures, sed litteratum jam Orbem gloriosè pervagatur, mea simul tenuitas omni indigens patrocinio requirere videbatur, ut, postquam Divini Numinis Auxilio, Studii Medici, cujus amore ab incunabulis ducebatur animus, cursum absolvi, indeque ad Examina Doctoralia à Celeberrimo Medicorum Basileensium Ordine, gratiosè admissus fui, obsequiosi animi testandi ergò, Theses has qualescunque Excellentiis Vestris, debito cum observantia & honoris cultu consecrarem; quas proin, ut serenâ fronte excipere, simulac studiis conatibusque meis laudatissimo benè cupiendi affectu gratiosè favere dignemini, humillimè obsecro; Deum Ter Opt. Max. pro Excellentiarum Vestrarum incolumitate perenni, & omnigenâ prosperitate devotâ mente precatus. Valete.

Scripsi in Athenæo Basileensi, D. 26. Julii 1690.

EXCELLENTIARUM VESTRARUM

Observantissimus Cultor & Cliens

ANASTASIUS HERTZOG,

Σὺν τῷ Θεῷ.

PRÆFATIO.

Um plurimæ, fereq́ʒ innumerabiles sint calamitates, quibus humani corporis sanitas offenditur, veruntamen nullus vitæ, & incolumitati humanæ infensior reperitur Tyrannus, quàm Gangræna, hancq́ʒ frequenter subsequens Sphacelus. Hic enim tantâ atrocitate, atqʒ sævitiâ in humanum corpus sævit, ut nulla propè pars sit, quæ ipsius Tyrannidi & sævitiæ se subtrahere, aut ab ejus invasione secura esse possit; imò subinde nobis viventibus, integræ partes corporis nostri, immanes inter cruciatus & æstum igneum, tandem omni sensu motuq́ʒ destitutæ, moriuntur atque computrescunt, ita ut crudeli statim manu Chirurgi, ense rescindendæ sint, ne sinceræ partes simul inficiantur. Nec enim malum hoc adinstar aliorum morborum perfunctoriè infestat, aut ad salutem quandóqʒ partis affectæ terminatur, sed ubi semel nidum suum composuit, pertinacissimè inhæret, & haud duntaxat partem illam, quam aggreditur, corrumpit ac mortificat, sed sæpiùs cito pede progreditur, &, nisi citissimè occurratur, totam Microcosmi machinam destruit, ægrumq́ʒ sine ulla salutis spe, è medio tollit. Nobis inpræsentiarum lubuit Gangrænam & Sphacelum, pro ingenii & experientiæ modulo, examinare publiceq́ʒ exponere. Benè cœpta Deus Triunus secundet!

THES. I.

GAngræna, vox est Græcæ originis, juxta nonnullos derivata à γϱαίνειν, comedere, quia maximè devorat, instar cancri vel Lupi. Dicitur & aliis *Ignis S. Marcelli* & *Antonii*, *Ignis Persicus*, *Esthiomenos*. Germanis vocatur **der heisse Brand**/ meliori jure potest dici **die anfangende Ersterbung**/ quoniam principium est τῆς νεκϱώσεως.

II. Hinc enim definitur incipiens mortificatio partium mollium

mollium, & ossearum, cum livore, dolore ardente, & maximè pungente, orta, à sanguine acriore & corrosivo viscido, aliisque causis fluxum & refluxum humorum impedientibus.

III. *Sphacelus*, à Græco nomine Σφάκελος, ἀπὸ τοῦ σφάζειν, à jugulando, enecando dicitur, quia affectus hic partes corporis humani viventes, modò semel in illis radices egerit, enecat. Ab aliis dicitur Σφακελισμὸς, item *Esthiomenos*, *Necrosis*. Latinis autem *Sideratio*, id est, *Sideris Perculsio*, *Mortificatio*, *Corruptio*, *Putrefactio*, plerumque tamen retentô Græcorum nomine, appellatur *Sphacelus*. Germanis nostris audit & impropriè **der kalte Brand**/ meliori verò jure vocari potest **die vollkommene Ersterbung**/ sive perfecta *νέκρωσις*.

IV. Est enim *Sphacelus*, totalis partium, non mollium tantùm, sed & durarum, mortificatio, cum fœtore insigni, nigrore, & sensus tactûs integrâ ablatione, orta à sanguinis atque Spirituum animalium influxu prorsus ablato.

V. Ex hisce Definitionibus jam abundè patet, partes tunc Gangrænâ affici, cùm ipsarum tubuli ita sint obstructi, ut paucissimus sit sanguinis, & succorum per illos influxus, ac transfluxus. Dicimùs paucissimum in Gangræna esse influxum, ad differentiam scilicet indicandam, quæ inter Illam, & Sphacelum intercedit, in quo nullus planè adest sanguinis, reliquorumque succorum influxus, sed tubuli omnes disrupti, corrosi, fracti & dilacerati; imò sanguis, reliquique succi adeò corrupti existunt, ut nullus motus intestinus, nullavé fermentatio naturalis ampliùs inter ipsas fieri possit, quin sæpè induant naturam Mercurii sublim. corrosivi, omnia erodentis; unde vitali succo, ceu calido & humido naturali non ampliùs influente, vita partium dissolvitur, omnia redduntur cadaverosa, & vitæ expertia. Ex quibus simul patet, differentiam illam, inter utrumque horum affectuum occurrentem, nonnisi gradualem esse, dum circulatio humorum in Gangræna impediatur, tubulis quibusdam adhuc existentibus apertis; in Sphacelo autem prorsùs tollatur, ob tubulos penitùs corrosos, aut aliâ ratione laceratos.

VI. *Subjectum* Gangrænæ ac Sphaceli, uti in Definitionibus

bus expreſſimus, ſunt partes tàm molles, quàm oſſeæ: imò partes corporis humani omnes, & internas & externas Gangrænâ ac Sphacelo affici poſſe, præter experientiam quotidianam, compluribus & innumeris Medicorum Practicorum obſervationibus patet; ſic ſcrotum, brachium, faciem, digitos, pedem, tibiam, &c. ſphacelata obſervavimus. Sic nec viſcera ab eo malo inſontia ſunt, inprimis Inteſtina, quæ in Dyſenteria, Ileo, Herniis, ſæpiùs ſphacelata reperiuntur. Sic nuperrimè Omentum, ſcroto incarceratum, ſphacelatum notavimus. *Dodonæus* vidit puerum 6. annorum, cui ſphacelus brachia, manus, pedes, nares & aures occupavit, ita ut, licèt mutilatis Sphacelo infectis membris vitam conſervare ſtuduerint Chirurgi, miſerè tamen perierit. Cerebrum quoque ſphacelatur, poſt vulnera, aut in phrenitide. Nec Cor immune, ſed ſideratum & eſcharoticum, in homine Peſte interemptô, inventum, tradunt *Helmont.* & *Thom. Bartholin.* Porrò etiam toto die obſervamus, partes illas, quæ paucis gaudent nervis, aut etiam à corde ſunt remotiores, hoc eſt, quæ ſufficientem accipere nequeunt ſanguinis ac ſuccorum influxum, dicto ſæpiùs affici malo, unde quoque inferiores corporis humani partes, præ ſuperioribus magis invadi Gangrænâ, conſpicimus, quia ſcilicet in illis circulatio ſanguinis difficiliùs quàm in ſuperioribus procedit, adeoque frequentior ad ſtagnationem anſa habetur, cùm ob motum magis lentum ſucci circulantes, ibidem craſſiores ſubinde evadant.

VII. *Proxima* Gangrænæ *Cauſa*, non eſt, niſi circulatio humorum impedita; hinc ſucci illi, dùm motum ſuum per tubulos partium, habere nequeunt, ibidem hærendo, multas obſtructiones efficiunt: unde ob ſanguinis venulas diſtendentis colorem, pars nunc rubicunda, nunc livida evadit; ob particulas autem, in ſuccis ſtagnantibus, rapidiore motu agitatas, dolor, atque ardor ille acerbus, contingunt. *Cauſſa* ſphaceli *proxima*, eſt tubulorum in parte affecta dilaceratio, quæ ex Gangræna enaſcitur, in qua ſucci ſtagnantes, adquiſitâ acrimoniâ corroſivâ, ſpiculis ſuis ſcindentibus, fibrillas quaſcunque obvias ſolvunt, ſicque efficiunt, ut ſolutâ tubulorum compage circulatio, nunquam reſtituatur, ſed pars emortua, & nigra,

reſcindenda, ſeparanda ſit, ſenſu omni, ob ſpirituum animalium perditum influxum, privata.

VIII. *Cauſſæ Antecedentes* horum Affectuum, ſunt particulæ, ſalino-acidæ, acres, quæ partim occaſione intemperiei, ſive nativæ, ſive adventitiæ, partim occaſione Diætæ vitioſæ, Maſſæ ſanguineæ copioſiùs acceſſerunt, eamque ad ſtagnationes idoneam reddiderunt. Sic & morbi quidam, vel maligni nimis vel malè curati, Gangrænas, atque ſphacelum, poſt ſe trahunt. Qui ex Peſte, Febribusque aliis malignis, intereunt, ex Sphacelo partium internarum, inprimis glanduloſarum, enecantur. Hinc *Clariſſ. Theod. Zvingerus, Phyſic. in Academ. Baſil. Prof.* non ita pridem in exenteratione pueri cujuſdam, Variolis extincti, obſervavit quamplurimas Hepatis, atque circa Lienem, ut & plerasque meſenterij glandulas tumentes, & prorsùs ſideratas. *Excellentiſſ. Dolæus, Archiater Haſſiacus*, Paſtorem quendam, poſt Febrem Petechialem Sphacelo ſiniſtræ tibiæ correptum, adnotavit, *in Encyclopæd. ſuâ Chirurg. Ampliſſ. Tulp.* autem *Obſerv. Med. Libr. 3. cap.* 48. in muliere quâdam, Febrim in Sphacelum immedicabilem ſiniſtri brachii, ſolutam fuiſſe, memoriæ prodidit.

IX. *Cauſæ procatarcticæ*, & externæ, variæ ſunt: Inter illas ſe offert, primò Aër, qui docente *Hippocr.* ut mortalibus eſt cauſa vitæ, ita & morborum, ac ſæpè mortis. Inprimis aër frigidiſsimus, multùm ad hunc affectum excitandum, contribuere poteſt, in iſtis enim regionibus, ubi frigus ſemper prædominatur intenſiſſimum, ut Iſslandia, Grönlandia, Norvvegia, &c. plures auribus, naribus, & digitis orbari, aſſeritur: Quando ſcilicet à particulis aëris gelidi valdè rigidis, fibrillæ partium nimis criſpantur, ſenſimque ad Sphacelum ducuntur; quod citiſſimè contingit, quando rigida membra ſubitò excaleſiunt. Sic & alimenta frigida, craſſa, acido-corroſiva, ſuum ſymbolum addere poſſunt: Evacuationibus, & Retentis Præternaturalibus, etiam quandoque culpa adſcribenda, ut ſunt Hæmorrhagiæ magnæ, Hæmorrhoidum, Lochiorum, Menſiumque fluxus immodicus; aut retentus; ſanguis enim jam extra vaſorum oſtia excluſus, ac ita retentus, & congrumeſcens, ulcera, ac necroſin inducere aptus eſt, ut docent monumenta

menta Medicorum. Ex urinæ ſuppreſſione Sphacelum procreatum, in ſuo filio obſervavit, *Clariß. Fabric. Hild.* Sic *Paræus, libr. II. cap. 3. Obſerv.* dicitò, ex Anthrace, & Carbuncule Sphacelum proveniſſe. Affectus hic quoque excitatur à morſu animalium venenatorum, imò canum rabidorum, uti Exempla teſtantur. In Paſſione Iliaca, Fracturis quoque & Luxationibus, Ulceribus, Vulneribus; item nervorum læſionibus, & aliis plurimis morbis, huic affectui fores aperiri, quotidiè obſervamus, præprimis ſi ab *imperitis Barbitonſoribus* tractantur: contingit etiam in Hydrope, quoniam partes, per longum temporis ſpatium ab aquæ abundantiâ, diſtentæ ſunt, tandem & ruptæ, aut eroſæ; è quibus ſerum copiosè effluens, nimisque collectum, tubulos quoſcunque vicinos comprimit, ſuâ quoque acrimoniâ arrodit, uſque dum denique circulationem ſuccorum impediendo morbum hunc producat. *Borellus Obſervat. 3. cap. 3.* narrat, in Nobili quadam matronâ digitum fuiſſe amputatum, ob Sphacelum, ab aciculæ puncturâ, productum. Sic ante aliquot annos, præfatus *Clariß. Zvingerus*, Virginem 20. circiter annos natam, Familiæ Nobiliſſimæ vidit, cui manus dextra leviter inflammata, ac ſub imperita & negligenti curâ *Inſulſi illius Agyrtæ Hægenheimenſis Marci* Bacher/ ſphacelata, prorſus reſecari debuit, ut mutilata ſic lectiſſima Virgo, quotidie *Nebulonis* illius crudelem ignorantiam deteſtetur. Ex fortiori conſtrictione faſciarum, in fractis membris obſervatur Gangræna, ac Sphacelus. *Hildanus* ſubinde in im̃oderatum uſum remediorum adſtringentium, (quæ Practicis malè defenſiva audiuntur,) Sphaceli cauſam reiiciendam eſſe cenſet. Aliquando & gangræna contingit ab immoderatâ, & inconſultè temereque tentatâ Inflammationum refrigeratione. In contuſionibus denique non infrequenter Sphacelo partes affici, Obſervationes abundè teſtantur.

X. Signa diagnoſtica quod attinet, Gangrænæ ex Inflammatione inditium eſt, cùm color ab initio flavus apparet, mox malô ingraveſcente cum immaniſſimis doloribus, & cruciatibus, abit in fuſcum, ac liveſcentem colorem; Et ſimul exoriuntur puſtulæ grandiores, ichore loturæ carnium ſimili refertæ: Si dolor remittit, & ſenſus tactûs manet, tunc Gan-

græna

græna remittit. Si autem dolor cum ſenſu tactûs recedit, parsque nigra, & frigida, ad tactum redditur, Sphacelum omninò concipit, & totalem Necroſim, inprimis dum tumor, qui antea extenſus eſt, nunc collabaſcere incipit, & digito preſſus, foveam inſtar Oedematis relinquit. Gangrænæ verò à frigore ſigna erunt, dolor pungens, qui tamen brevi miteſcit, ſi quoque pars livida, & locus evadat inſtar, glaciei frigidiſſimus. Si ab Hydrope, dolores ab initio ſunt mediocres, ſi verò pars ad mortificationem tendit, dolores ingraveſcunt, pulſus fit minor, parsque liveſcere incipit. Si à conſtrictione, ligaturâ fortiori, affectus hic exortus fuerit, ex duritie partis, tumore, doloribus intenſis, ex Inflammatione, veſiculis aquâ repletis, & nigrore, ſeu livore partis cognoſcitur, membrum fit grave, cutis ab ipſa carne diſcedit. Iam ex morſu venenatorum, puncturâ, &c. ortas Gangrænas, iisdem ferè ſignis, quibus ab Inflammatione natas, cognoveris, quas inſequuntur Febres malignæ, cum deliquiis animi, Vomitibus, & Deliriis. Gangrænam, in Sphacelum tranſiiſſe, partemque omninò & penitùs emortuam eſſe, certò ſcies, ſi illa liveat, aut nigreſcat, tumida, mollis, & cadaveroſa appareat, idque ſine ullo arteriarum pulſu, nec dolor adſit, nec ſenſus ullus, ut etiam citra ſenſum doloris, altè ſcalpellum adigi poſſit, ſine ſubſequente ſanguine: Si pars fœtidum, eumque adeò acrem emittit halitum, ut adſtantes vix ferre valeant. Adeſt Febris continua, ſæpè & maligna, cum ſuis Symptomatibus. Quæ accidentia pleraque, ſi non omnia, facilè ex ſuccis ſtagnantibus, horumque particulis, à materiâ ſubtili rapido motu percurrente, validiùs agitatis, rotatis, hincque in fibras allidentibus, easque rodentibus, &c. explicari poſſunt.

XI. Recenſitis diri Affectûs, cauſſis & ſignis, *Prognoſin* ſubnectamus. Cùm autem tanta atrocitas & malignitas hujus mali ſit, ut, niſi ocyſſimè ſuppetiæ ferantur, pars interitura, imò mortificationis ſuæ contagio vicinas partes infectura ſit, inſuper Chirurgus nonnunquam, deſperato jam penitùs malo ad vocetur, inſtitutâ exquiſitâ Prognoſi, Medicus ſtudiosè proſpiciat, ne incautè ſe ſuamque artem proſtituat. Gangrænam ex quacunque cauſsâ profectam, gravem morbum eſſe, nemo

eſt

eſt qui ignorat. Sunt tamen diſtincti gradus, quibus aliæ mitiores & curatu faciles, aliæ pernitioſiores, aliæ tandem incurabiles exiſtunt. *Celſus* enim ait, *Gangrænam, ſi nondum planè obſideat, partemq́; teneat, ſed adhuc incipiat, curatu non difficillimam eſſe, præcipuè in corpore juvenili.* Dicimus ergò, recentem Gangrænam, & ſuperficiariam corruptionem in cute & carne, haud tamen inſigniter nervos, venas, tendines, &c. occupantem, medelam ſuſcipere, atque curari poſſe, minimè verò ſecùs ſe habentem, & in Sphacelum valdoperè degenerantem. Gangræna, occupans internas & nobiliores partes, præſertim cerebrum, hepar, lienem, meſenterium, inteſtina, &c. lethalis ſemper eſt; Externarum verò Gangræna curationem meliùs admittit. Sic & Hydropicorum tibiis, & ſcroto, quæ ſupervenit Gangræna, difficilis curatu eſt. A cauſis externis, quæ provenit, contuſione, uſtione, fracturis, vulneribus, &c. ſanabilior, & minùs periculoſa habetur eâ, quæ ab internis proficiſcitur cauſis, ſanguinem coagulantibus. Si Gangrænæ non ſtatim occurratur, tranſit in Sphacelum, ſucci enim continuò magis magisque coagulantur, & ſic mortificatio fit. Sphacelus perfectionem adeptus, niſi ferro & igne tollatur, immedicabilis exiſtit, ſerpit enim promptè, vicinasque partes invadit, & hominem ipſum citò jugulat; quamobrem ſecundùm *Ovidii* dictum, quidquid corruptum, eſt

Enſe recidendum, ne pars ſincera trahatur.

Sphacelus enim, ſeu emortuum membrum, niſi à ſanis partibus tempeſtivè præcidatur & amputetur, primùm proximas partes, dein alacriter procedendo, majora vaſa, nervosque inſigniores mortificat, ſicque ſubinde intra 24. horas, Necroſis, à partibus minoribus communicatur majoribus, venenumque hoc corroſivum integram ſubit liquorum circulantium maſſam, ut eorum motus vitalis promptè ceſſans, hominem neci tradat. Ad ſalutem hinc terminatur Sphacelus incipiens, ſi ſuppetiis à medicamentis generoſis allatis, omnia tolerabilia apparent, circulatio humorum reſtituitur, gravioraque ſymptomata remittunt & evaneſcunt. Ad mortem verò tendit, ſi neque generoſiſſimis medicamentis quid efficitur, ſed ſymptomata ingraveſcunt, pars nigreſcit, & cadaveroſum ſpargit

 fœto-

fœtorem, ſudor frigidus à toto promanat corpore, & jactationibus, deliriis, ſingultu æger defatigatur; vel Syncope ſubſequitur, tunc enim cum horrore & tremore, mors horrida cito pede inſequitur.

XII. Gangrænæ curandæ Indicationes, ab affectûs varietate, ſunt petendæ, nam pro ejus magnitudine, & eſſentiâ diversâ variè inſtituitur curatio. Primaria tamen indicatio eſt, ut ante omnia obſtructio tollatur, & ſuccis ſtagnantibus liberior concedatur tranſitus & motus progreſſivus; id præſtamus tàm internis quàm externis, in quem finem varia exhiberi ſolent Diaphoretica, abſorbentia, balſamica, oleoſa, ſpirituoſa, ſalia volatilia quæcunque &c. Hinc proſunt omnia antifebrilia, inprimis antimoniata, cum Diaſcord. Fracaſtor. camphorâ, omnia theriacal. &c. Externè applicantur Fomenta ſpirituoſa, tubulos, fibrasque relaxantia, ſimul & calore ſuo viſcidum attenuantia.

XIII. In Gangræna ab Inflammatione, & ab applicatis remediis contrariis, frigidis ac repellentibus, eò reſpiciendum eſt, ut priùs iſta abjiciantur: dein pars gangrænoſa examinanda probè; in qua ſæpè ſucci coagulati, & ſtagnantes, ſale ſuo volatili deſtituti ſunt, qui quâ datâ portâ avolant, ſanguis cum reliquis ſuccis non ampliùs circulantibus, ſtagnat, perverſeque mixtus eſt; Salia acida ac corroſiva, cùm ad partem læſam ſibi imperium rapiunt, canaliculos ferè omnes diſrumpunt, & ſic fores effringunt, reliquis obſtructis relictis: ad quos aperiendos & ſuccos corruptos, ſtagnantesque fluidiores volatilioresque reddendos, ſudorifera ex ſuperiùs dictis, Diaſcord. Theriac. ſpir. C.C. vol. ocul. cancri, antim. diaphor. parata, aliaque acidum, inprimis temperantia remedia conducunt. proin ſeqq. mixtura cochleatim exhibeatur.

℞. Aq. card. bened. meliſſ. ā. ℥jß.
theriac. camphor. ℥ß.
Syrup. rub. id. ʒvj.
Spir. C.C. vol. ʒß.
Antim. diaph. ocul. ♋ ppt. ā. ℈j. M. ad V.

Externè verò ſtatim applicari poterit calidè ſpir. vini theriacal. vel camphoratus. Sequens fomentum non inutile erit

℞. Rad.

℞. Rad. Ariſtol. utriusque. Valerian. Scorzon. Imperat. an. ℥ß.
Herb. ſcord. rut. rec. abſinth. major. origan.
Flor. calend. ſamb. chamom. an. Mß.
Bacc. laur. junip. an. ʒiij.
Myrrh. el. ʒjß. camph. ʒj.

Inciſa & contuſa, coq. in vin. alb. vet. ſufficienti quantitate, in vaſe duplici. coctura linteis calidis excepta, inſuper ſpir. vini camphor. vel Rore minerali conſpergatur, & calidè applicetur.

In malo contumaciori, ſpirituoſa, ut ſunt Elix. vit. Tinct. caſtor. &c. cum camph. majori quantitate uſurpanda ſunt; inprimis ſpir. ſalis amon. in vitro benè clauſo lentè calefactus, calidè applicetur, & Fotus iterum imponatur calidè, omnique bihorio vel citiùs repetatur. Aqu. calc. viv. vel per ſe, vel cum ſpir. vin. camphor. mixta, in Gangræna ac incipiente Sphacelo egregium eſt remedium. Urina humana, ſtercus vaccin. vel caballin. ob ſal volatile quod poſſident, in ruſticis aliisque plebejis ſummum eſt remedium.

XIV. Si Gangræna producitur, uti diximus, àb externo frigore, à quo ſucci noſtri quaſi congelati ſunt, & in coagulum abeunt, & quidem à defectu materiæ ſubtilis, illos perfluentis, cùm nempe in aëre non ſufficiens motus materiæ ſubtilis adfuerit ad humores fluidiores ſervandos; tùm membra refrigerata non ſtatim igni admovenda ſunt, ad congelationem tollendam, & calorem inducendum: ſed priùs nive fricentur, vel aquæ primùm frigidæ, & poſt aliqualem moram, paulatim tepidiori redditæ, immittantur, ſucci enim congelati ſenſim ac ſenſim ita reſolvuntur, & ad priſtinam mixturam priſtinumque motum tàm inteſtinum quàm circularem reducuntur & rediguntur; poſtmodum ſucci jam aliquatenus attenuati & reſoluti, calore fortiori ſunt diſſolvendi, in quem finem conducet ſequens vel ſimile balneum, aut ex iisdem ingredientibus paratus fotus.

℞. Rad. angel. galang. an. ℥ß.
rapar. bryon. an. ℥jß.
H. Rut. ſcord. roriſm. abſinth. nicot. an. Mjß.

 Sem.

Sem. cum. urt. an. ʒij.
Sal. ammon. ſal. tartari an. ℥ß.

Coq. in parte una vin. opt. & 2bus part. urinæ; hinc membrum congelatum calidè immittatur, & dein fricetur ſequenti, vel ſimili mixturâ,

℞. Spir. vin. camphor. ℥ij. Spir. cochl. ℥ß.
Ol. guaj. junip. terebinth. philoſophor. an. ʒj. M.

Si verò pars tendat ad Sphacelum, imponatur ſuprà dictus fotus, & procedi poteſt eodem modo ac ſuperiùs recenſuimus. In hoc caſu præter externa, etiam interna uſurpanda ſunt, præſertim ſudorif. quæ omnem implent paginam.

XV. Si Gangræna ab Hydrope fuerit producta, cùm partes diu à ſuccis ſtagnantibus & evaſatis fuerint diſtentæ, hinc omnis partium textura perdita ac diſrupta, à corroſivis iſtis humoribus, qui inſtar lupi eſurientis omnia corrodunt, devorantque; curatio eſt inſtituenda, quæ non multùm differat à priori jam dicta, & ſæpè magno cum effectu ſequenti remedio uſi ſumus

℞. Aq. calc. viv. ℔ij. Spir. vin. camph. ℔ß.
Elix. vit. ℥j. M. Applicetur calidè cum linteis dupl.

Sequens non erit uſus contemnendi:

℞. Rad. Angel. ariſtol. rot. an. ℥j.
H. ſcord. rut. ſalv. major. an. Miij. cochlear. Mij.
Sem. card. bened. eruc. ana ʒß.
Bacc. junip. laur. an. ℥j.

Coq. in urin. & lixiv. ſuffic. quant. & quater de die foveatur pars, linteis hoc decocto calido madidis.

XVII. Gangræna à ſcorbutico ſale excitata, utplurimùm Infantes infeſtat, quorum dentes ſæpè omnes excidunt, gingivæ fœtent, os maxillæ corruptum corroſivumque conſpicitur, facies adeſt pallida, nonnunquam œdematoſa. Ut ergò ocyſſimè huic affectui occurratur, neceſſe eſt, hinc eluentur partes infectæ cum ſpir. vin. camphor. Balſ. nerv. permixto. Vel quod fortius eſt, aqua calc. viv. cum aq. phagedæn. permiſcetur, dum flaveſcit, addito, ſi lubet, tantillo ſpir. vin. camph. & pars cal. frequenter foveatur: hâc tamen aquâ gingivæ non ſunt eluendæ, ut, quæ aliis antiſcorbuticis oris col-

lutio-

lutionibus indigent; quemadmodum aliàs hoc in malo ſemper antiſcorbutica admiſcenda ſunt, v.gr. ſpir. cochlear. trifol. fibr. naſturt. beccabung. &c. Internè conducunt varia antiſcorbut. inprimis ſequens :

℞. Elix. vit. ℥ij. Spir. trifol. fibr. cochl. an. ℥j.

M. de quo aſſumi poſſunt, X. XV. ad XX. gutt.

Hujus remedii ope, mucus acidus in primis latens viis, attenuatur temperaturque, ac ipſe ſanguis, reliquique ſucci edulcorantur. Decoct. lignor. adjectis Herbis aromat. cochlear. becabung. trifol. fibrin. roriſmar. bacc. junip. &c. interponi poteſt.

XVII. Quodſi Gangræna fuerit à morſu venenatorum animalium, tunc in primis conveniunt ſudorifera, qualia ſunt Theriacal. Diaſcord. Bezoardica, aliaque, quæ in Febribus malignis uſualia ſunt, omnia enim ea & hîc juvamen præſtant. Externè ſcarificatio & quidem cum cultellis, profundè adactis prodeſt, cum ſanguinis proba extruſione. Deinde parti affectæ ſuperiùs annotatus fotus applicetur. Hîc etiam proderit Theriac. vel Diaſcord. in ſpir. camph. vel theriac. diſſolutum, & tepidè applicatum, ut & aq. calc. viv. &c.

XVIII. Si Gangræna natales ſuos accepit à combuſtione, aut à contuſione vehementiori, cura non differt ab alia; uti & illa, quæ fit à forti ligatura, quam Chirurgus non uno ſtatim actu perfectè, ſed ſenſim ac ſenſim ſolvat & laxet, ne uno impetu ſanguis & ſucci ruant in partem affectam, & ipſam nimis extendant; dein Fotus aromat. & reliqua ſpirituoſa ſæpiùs jam dicta imponantur. Emplaſtra hîc, ut in aliis Gangrænæ ſpeciebus haud conveniunt, quia poros magis obſtruunt, ſicque malum adaugent; ſed medicamenta calida ſemper imponi debent.

XIX. De ſcarificatione partis Gangrænoſæ, ac Sphacelatæ, hodie inter Medicos controvertitur; ob ſanguinem attrahendum Veteres plurimi inſtitutam voluerunt: ſed Neoterici quidam eandem adminiſtrari cupiunt ea propter, quod ejus ope ſanguinis motus, & vigor in partibus reſtituatur. *Botall. de vulnerib. ſclopet.* hôc remedio ſe plures liberâſſe aſſerit, & nullum aliud præſtantius, atque tutius, ſi in tempore uſurpetur, inveniri addit. Sed *Celeberr. Overkamp*, aliique huic contradicunt, qui

 partem

partem jam sufficienter scarificatam esse inquiunt per minutissimos cultellos intùs latentes, per quos textura partium laceratur. Præterea dicunt, quòd viæ, per quas medicamenta penetrare debent, satis apertæ existant, & non opus sit eas majores efficere; hinc magis noxias proclamant scarificationes, utpote vasa lacerantes, discindentes, ex quibus succi evasentur, & coagulentur, sicque magis ad putredinem ansa detur: Addunt, quòd aër externus, sanguinem magis corrumpat, & coagulet, quia ipsum jam apertè aggrediatur, quod non posset efficere, si sanguis vasis suis integris reclusus permaneret; contrà *Celeberr. Broen, de dupl. bile Veterum*, his respondet dicendo: Verùm me herclè alia planè ratio est, inter scissionem illam internam, ab acidis particulis, & externam, per cultellum incisorium; Illa enim malum auget; hæc verò mitigat, non quidem per se, sed per consequens. Primò enim sanguis sanus, & floridus, in partem affectam effluens, quatenus per poros suos transmittit materiam subtilem valdè peregrinam ab illa, quæ poros partis gangrænosæ l. sphacelosæ perfluit, fermentum illud acidum ibidem hærens, commodè valet infringere. Nec est, ait, quòd quispiam aëris accessionem metuat, in scarificatione, quia tempus non tàm diuturnum requiritur, ut noxii aliquid ab aëre possit adferri, inprimis cùm interea ad usum revocetur egregium Lavamentum, Sale oleoso-volatili turgidum. Nos verò ut dicamus, quid de scarificatione sentiamus, credimus firmiter eam non modò non noxiam, sed aliquando etiam utilem esse, cùm remedia topica hinc eò melius in vasa & tubulos penetrent, succos in iisdem coagulatos resolvant; Et, quod præcipuum est, sanguis per vascula incisa, meliùs ad partem influere, & etiam inde effluendo, corrosivas simul particulas, secum rapere potest.

XX. Quòd attinet curam Sphaceli, eò tantùm adnitendum est, ut pars corrupta & emortua benè à sana separetur, ne pars sana simul labem adquirat. Si ergò Gangræna à neglectis optimis remediis, migraverit in Sphacelum, isque planè perfectus fuerit, majori vi procedendum, & quia, quamcunque etiam partem invaserit, brevi hominem trucidat, ultimum remedium ad manus est sumendum, parsque emortua citò, tutò

tamen

tamen reſecanda, aut urenda. Optandum equidem foret, operationem talem nunquam in uſum trahi debere; ſed tamen conſultiùs eſſe exiſtimamus cum *Celſo*, anceps remedium quàm nullum experiri. Unicum enim ſervandi corporis remedium reſtat, membrum videlicet emortuum, & corruptum à ſano reſcindere, vel candente etiam ferro extirpare. Crudelem ſiquidem Medicum neceſſitas facit, nam crudele malum, crudeli remedio expugnandum; ſatiùs eſt, partem aliquam perire, quàm totum hominem: Nec illa dura videtur curatio, cujus effectus ſalutaris eſt. Quamvis verò Auctores circa modos amputationis inter ſe valdè diſcrepent, commodiſſimus tamen modus nobis videtur ſequens; ſcilicet antequam inciſio fiat, implorato Divino auxilio, patiens volatilibus & ſpirituoſis eſt roborandus; & omnia, quæ ad hoc opus requiruntur, inſtrumenta, & alia neceſſaria in promptu ſint, ut citò hæc operatio peragi poſſit. Dein detineatur vel imponatur patiens in ſcamnum conveniens; Chirurgus ſi ex. gr. pedem ſphacelatum altiori ſcamno firmiter faſciis alligaverit, trahat cutem, muſculos & carnem ſurſum versùs ſanas partes, ut ſcilicet operatione peractâ, oſſi denudato iterum obduci poſſint, ſicque vinculô validô arctiſſimè conſtringat, partim ad doloris imminutionem, partim ad Hæmorrhagiam nimiam inhibendam. Factâ hâc ligaturâ, in ſana parte 3. digitos latâ, (quem modum ego, cum *Hildano* & aliis longè præfero) carnem, uſque ad os, ſcalpello aliquantulum falcato, circumcirca dividat, ita ut perioſtium quoque undique pertundatur, quod poſtmodum eo in loco, cui ſerra admoveri debet, abradendum; hinc ſerram huic rei aptatam oſſi Chirurgus imponat, ſicque illud citò, tutò, agilique cum dexteritate detruncet. Factâ ſectione, ſunt, qui cauterium actuale, remedium non ſemper contemnendum, admovent: Alii autem hanc aduſtionem damnant, & tantùm imponunt ſtuppam cannabinam, albumine ovorum madefactam, & pulv. ſtypt. inſperſam; vel ſolo liquore ſtyptico imbutum linteum imponunt, & veſicâ bubulâ obtegunt. Quô factô membrum deligetur, ſicque deligatum, per duos tresvé dies detineatur. Poſteà autem, ablatis ligaturis, opera detur, ut eſchara decidat, quâ ſeparatâ, vel filo vulneris os latis

ſuturis

ſuturis conſtringendum, vel per Emplaſtra cutis attrahenda; Ulcus debitis digeſtivis mundificandum, pulveribus abſorbentibus, & glutinantibus ſiccandum, ac ſic faſciis diligenter involvendum, ne aër conglutinationem impediat, & corruptionem ac nigredinem oſſi inducat. Atque ſic pergendum eſt ad uſque plenariam ab ægro recuperatam ſanitatem.

XXI. Quantum ad Diætam, illa ſic inſtituenda, ne illius ſiniſter uſus morbi cauſam gignat, & vim medicamentorum impediat. Aër itaque ſit purus, temperatus, ſerenus, non autem fuliginoſus, nebuloſus, frigidus, aut aliis inquinamentis infectus, ſi autem talis, corrigendus erit ſuffumigiis ex ſantal. citr. lign. junip. aliisque aromatic. inſtitutis. Eligantur cibi boni ſucci, facilisque digeſtionis, facilèque in ſuccum laudabilem & ſanguinem abeuntes; commendantur ova, aviculæ, juſcula caponum, gallin. &c. Vitentur contrà omnia acida, auſtera, ſalſa ac ſaccharata, ſanguinem & ſuccos noſtros facilè coagulantia, corrumpentia, & ſtagnationem obſtructionemque producentia, quæ hîc, ceu Peſtis fugienda ſunt. Potus ſit vel cereviſia benè cocta, ac Herbis aromat. appropriatis correcta, vel vinum dulce, vel aliud minùs acidum. Potus omnis frigidus fugiatur. Motus & quies, ſomnus & vigiliæ, ut ſibi invicem reſpondeant, ſummo ſtudio annitendum, alternâ enim requie quod caret, durabile non eſt. Animi pathemata ſunt frœno rationis coërcenda. Excretorum & retentorum, ut in omnibus, ita & in his affectibus, maxima eſt habenda ratio. Alvus ſit aperta, & ſi officium ſuum denegat, ſuppoſitoriis, clyſteribus, ſollicitanda. Menſes quoque, Hæmorrhoides, urina, ut legitimè evacuentur, omni ſtudio proſpiciendum.

F I N I S.

